

ובדרכי אבותינו

עלון שבועי שע"י תלמוד תורה 'עטרת חיים' לבני תורה ק"ק תימן יע"א
בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

רח' הרא"ש 2 אלעד, ישראל. טל: 03-9097022

הגיליון מופץ בכל בתי הכנסת ק"ק תימן בעיר אלעד ועוד...

פניני הלכה

סדר פדיון בכור כפי מנהג תימן

ערוך מתוך שע"ה למרן הגר"י רצאבי שליט"א
יו"ד סי' ק"ם הל' ז-ח

מה שנוהגים בשאר קהילות שאומר הכהן לאבי הבן, במאי בעית טפי וכו', אינו נהוג אצלנו וואעפ"י שנוסח זה קדמון מכל מקום רבינו הרמב"ם ומרן השלחן ערוך לא העלוהו וכן לא נזכר בכל סידורי אבותינו מימי קדם ועד עתה. וכל שכן שאין מכניסים את היולדת לשאול אותה לעיני כל הקהל אם לא הפילה מקודם, ואין זה מדרכי הצניעות. אלא אם יש צורך, יבררו זאת תחילה בצניעות כדי שלא לבא לידי ברכות לבטלה וכן לברר אם היא או האב כהנים או לויים או אם היה התינוק יוצא דופן וכדומה.

וזהו סדר עשיית הפדיון כפי מנהגינו. מביא האב את הבכור (כשהוא מקושט בבגדים נאים וויש נשים המניחות עליו גם מין בשמים הנקרא שדאב (פיגם בלשון המשנה), וכיו"ב כשמביאים אותו למילה והטעם מפני שסגולתו להגן מעין הרעו) לפני הכהן, וכן מכין כסף או שוה-כסף חמשה סלעים. ובעת כניסתו, אומרים הלל כל המשך בעמוד הבא

בנתיבי החינוך

הרב אליהו נהרי שליט"א מנהל הת"ת

ושמרו משמרתך ומשמרתך כל האהל אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו ולא ימותו גם הם גם אתם: איש איש על עבודתו ואל משאו (במדבר יח. ג ושם ד. יט)

כתב החינוך מצוה שפ"ט על פס' אלו וז"ל: שלא יתעסקו הלויים בעבודת הכהנים, ולא הכהנים בעסק הלויים, אלא כל אחד יעשה מלאכתו המיוחדת לו, מדכתיב (במדבר ד. יט) איש איש על עבודתו ואל משאו. ולשון המניעה שבאה בזה הוא שנאמר בלויים (שם יח. ג) אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו ואחר כן שב הכתוב מדבר אל הכהנים ואמר ולא ימותו גם הם גם אתם, ירצה לומר בזה, שאתם כמו כן יכלל אתכם לאו זה, כי כמו שהלויים נמנעים ממלאכתם כך אתם נמנעים ממלאכתכם. ולשון ספרי (כאן), אל כלי הקדש והמזבח אזהרה, ולא ימותו ענש, אין לי אלא הלויים שענושין ומזהרין על עבודת הכהנים, כהנים על עבודת הלויים מניין? תלמוד לומר גם הם, ומעבודה לחברתה מניין? תלמוד לומר גם אתם. ומצאנו (ספרי כאן) שבקש רבי יהושע בן חנניא לסייע את רבי יוחנן בן גדגדה בהגפת דלתות, אמר לו חזר לאחוריק, שכבר אתה מתחייב בנפשך, שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים. הנה התבאר שכל לוי שלא יעשה במקדש שלא מלאכתו המיוחדת לו חייב מיתה בידי שמים, וכמו כן הכהנים הזהירו שלא יקרבו למלאכת הלויים, ואולם אם עברו בזה אינם במיתה, אלא במלקות. ואמרו במכילתא אל כלי הקדש ואל המזבח לא יגשו יכול אם נגעו יהו חייבין? תלמוד לומר אך, משום עבודה הם חייבים ולא משום נגיעה. אין לי אלא הלויים על ידי הכהנים, הכהנים על ידי הלויים מניין? תלמוד לומר גם אתם. ושם נאמר הלויים על של כהנים במיתה, ואין הכהנים על של הלויים אלא בלא תעשה.

משרשי המצוה. לפי שעבודת שתי כתות אלה היא עבודה יקרה ומקדשת, על כן צריכה המלאכה להשמר מאד מן היאוש, מן העצלה והשכחה, ואין ספק, כי כל מלאכה המוטלת על שני אנשים או יותר הפשיעה מצויה בה יותר ממלאכה המוטלת על האחד לבדו, כי הרבה פעמים יסמכו שניהם כל אחד על חברו ותתבטל המלאכה מביניהם, זה דבר ברור לכל אדם, ודרך משל אמרו זכרונם לברכה (ב"ב כה, ב) על כיוצא בזה קדירא דבי שתפי לא חמימא ולא קדירא [פירוש: קדירה של שותפים לא חמה ולא קרה] עכ"ל.

העלנו זאת מפני שהרבה פעמים הורים סומכים זה על זה [במחשבה] שהשני יעשה ויחנך את הבנים, ונמצא הילד ריק מחינוך, ולכן חשוב לוודאות זה עם זה שאכן השני עושה את הדבר. ומזה נלמד גם לעניין שאין להורים לסמוך על המחנך שיטפל באיחורי בנו למוסד החינוכי או באי הכנת השיעורים הנדרשים וכיו"ב, וכן המחנכים לא יסמכו על ההורים גם אם הדברים ידועים שזה התפקיד של ההורים אלא יוודאו מידי פעם שאכן הדברים נעשים ומטופלים, וטובים השניים מן האחד.

יתגברו משפע בריכה העליונה, המשפחה היקרה, הנרתמת כולה למען חיזוק הת"ת, ומעשייה בצנעה, משפחת חבגי לענפיזה, יה"ד שרק שמחה וששון מביתם יצא, ויזכו כולם להתנים וכלות יראי ה', ורוב טובה וברכה במעונם תשרה, ואורה זו תורה מביתם חוצה יזרח ויהיה, אכ"י"ד

מחידושי רבותינו

ויאמר ה' אל אהרון אתה ובניך ובית אביך אתך תשאו את עון המקדש וגו', וגם את אחיך מטה לו וגו', ושמרו משמרתך ומשמרת כל האהל וגו', ונלוזו עליך ושמרו את משמרת אהל מועד וגו', ושמרתם את משמרת הקדש וגו' ואני הנה לקחתי את אחיכם הלויים וגו', ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם וגו' (במדבר י"ח, א-ז)

פתרונות לפרשת 'שלח לך'
אחודה חידה! הוא מן חק [הוא משל]
'ויעפילו'.
הזוכה בהגרלה: מי שהכל שלו.
מי בתמונה: הרב אברהם מדרי-צברי.
הזוכה בהגרלה: אברהם עמר.

אלוהי חיה!
גדולה בגמטריא שלה
בכל התורה
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

מי בתמונה?

בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

לרפואת סעדיה עדי בן שלום צובירי בשכחע"י

אפשר לפרש על דרך הרמוז, והוא, ידוע שהנשמה טהורה חלק מהשכינה, והיא ניתנה בתוך הגוף, ונעשה ארון ומשכן לה. זהו תיבת אהרן, ארץ ה"א, כלומר ארון לה"א שהיא נשמת אלוה. והיא אומרת לגוף, אתה, הראש. ובניך, שאר איברים. ובית אביך, היינו הלב והמחשבה, שהאיברים הולכים אחריהם. תשא את עון המקדש, שחללתם התורה והמצוות והמקודשים, והתפללו בעד חטאכם לפני בוראכם. ואתה ובניך אתך, היינו כללות כל הגוף. תשא את עון כהונתכם, שתבלו עליכם יסורין הממריקים העונות. כהונתכם, לשון שררה (כמו ובני דוד כהנים היו [שמות ח' י"ח]), שנשתררו על יצר הטוב ברדפם אחר התאוות הגופניות.

וגם את אחיך מטה לוי, שהם הצדיקים המתחברים עם ה' יתברך. הם שבט אביך שבשמים, שהולכים אחר תורתו. הקרב איתך וילוו עליך, יתחברו עמך. וישרתוך, ילמדוך תורה ומצוות. ואתה ובניך אתך לפני אהל העדות, היינו שתלכו לבית הכנסת, על דרך שנאמר (תלים קיט, נט) ואשיבה רגלי אל עדותיך.

ושמרו משמרתך, אם עשית כן, אז אני מצווה את מלאכי השרת שישמרו אותך. ואת משמרתך, היינו דרכיך. ומשמרת כל האהל, דהיינו אוהליך. ואומר להם, אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקריבו, דמאני קדושא איקרי מי שממית עצמו על דברי תורה והכניע יצרו. ולא ימותו גם הם אתם.

ונלוזו עליך, שיתחברו עמך. ושמרו את משמרת אהל מועד, שיקיימו בידך התורה והמצוות אשר יגיני עליך בעולם הזה ולעולם הבא שהוא מועד לכל חי. כלכל עבודת האהל, בשביל תורתך ותפלתך בבתי כנסיות ובתי מדרשות. וזר לא יקרב אליכם להזיקך, אתה וכל אשר לך, ותינצל מכל צרה וצוקה.

ושמרתם את משמרת הקודש, זו התורה המקודשת. ואת משמרת המזבח. ולא יהיה עוד קצף על בני ישראל, שתכריע כל העולם לכף זכות, בזכות ששמרת את התורה.

ואני הנה לקחתי את אחיכם הלויים מתוך בני ישראל, שחלקתי להם כבוד, ומפני שנתחברו עמי בשמרם את התורה והמצוות עודם במצרים, שנאמר (דברים ל"ג ט') כי שמרו אמרתך. והפרשתים לי מתנה נתונים לה' לעבוד את עבודת אוהל מועד, ויכוונו לבם לעבוד השם בלי טרדה. תלך אצלם שיתפללו בעדך.

ואתה ובניך אתך, כללות הגוף. תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח, היינו תלמידי חכמים, שתכניסם לביתך, שהם מכפרים ומגינים עליהם כמזבח. זהו ולמבית לפרוכת, ביתך. ומצילים מדינה של גיהנם. כמו שאמרו כל המאכיל תלמיד חכם ומשקוהו ומהנה אותו מנכסיו, מעלה עליו כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן (עיין ברכות י', ב'). אי נמי וולמבית לפרוכת] זה שמירת שבת, שהיא כבודה פנימה. ועבדתם עבודת מתנה, שתתפללו שחרית מנחה וערבית, שהתפילה נקראת עבודה. עבודת מתנה, שלא על מנת לקבל פרס, ולא תעשו אותה כפורע חובו. אתן את כונתכם, מובטח לכם שאתן שכרם ותהיו שרים על האומות ומכובדים בעיני כל בריה. והזר הקרב יומת, כל הנוגע בכם באיזה אופן שיהיה, אני ממית אותו על דרך שנאמר, (שמות ד' י"ט) כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך.

(יעולת שלמה למר"ש בדיחי זצ"ל)

פניני הלכה

המשך מהעמוד הראשון

הכהן יושב (וכן כל הקהל יושבים) והאב עומד, ואומר מודה אני לפניך ה' אלהי שזכיתי ונתן לי בן בכור וכו', ומוסרו לידי הכהן. ובעוד שהאב מחזיק את המטבעות בידו ומושיטם לכהן קודם שיתנם לכהן, מברך, ברוך אתה וכו' אשר קדשנו במצותיו וצונו לפדות את הבן (כך היא גירסתינו, ולא "על פדיון הבן"), וגם שהחיינו, ונותן מיד את המטבעות לכהן. ואחר-כך אומר הכהן בעודו מחזיק את הבכור, כשם שזכית ופדית אותו וכו' עד ולא יאשמו כל החוסים בו (ויש כהנים שמוסיפים לומר פסוקי ברכת כהנים, יברכך וגו'). ומחזירו לידי אביו. ואחר-כך מביאים כוס יין ובשמים ומוסרים לידי הכהן, או הרב, והוא פותח ואומר (כוס ישועות וגו') סברי מרגז וכו' ומברך בורא פרי הגפן, ובורא

המשך בעמוד הבא

לעילוי נשמת סעדיה בן מנצור ז"ל, רפאל בן סעדיה ז"ל,
עודד בן צדוק ז"ל, רדה משה בן סעדיה ז"ל, רדה בת עודד
ע"ה, תנצב"ה

לז"ש"ק
תומר ישראל בן יעקב
ואודליה בת מנשה

סדר לימוד תשב"ר במחוז ביצ'א בתימן

בספר שו"ת הרש"ז להרב שלום זכריה זצ"ל עמ' קכ"ד העלה את סדר לימוד הילדים במהלך השבוע במחוז, וז"ל:
יום א' בשבת כל ילד בא עם אביו לביהכ"נ להתפלל ולאחר התפלה כל הילדים ביחד עם המארי נשארים בביהכ"נ או בבית המדרש וחוזרים על כל התפלה מתחלתה ועד סופה מלה במלה כדי שתהיה שגורה בפייהם ואל יבושו ולא יכלמו כשיגיעו לפרקם ולא יהיה בידם הזמן לחזור הרי היא כבר שגורה בפייהם, התלמידים מתחרים ביניהם בקריאת הפרשה ומי שצובר טעויות הרבה משתדל לחזור על הפרשה כמה פעמים בינו לבין עצמו כדי שלא יכלם בעיני חבריו.
יום שני בשבת חוזרים חלילה על הפרשה עם תרגום אונקלוס וכן ההפטרע עם התרגום מלה במלה כדי שביום שבת מי שהגיע תורו לתרגם אומר אותו בדיוק נמרץ.

כמה נחת רוח יש לו לאב באותו רגע כששומע את בנו בבית הכנסת בתוך ציבור גדול פוצח את פיו ומתרגם את הפרשה בתרגום אונקלוס במרוצה ודיוק נמרץ האם זה לא משקף את הנאמר על ידי דוד מלך ישראל טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.

ובימינו כאשר פותחים בחסדם הרב אשנב קטן ונותנים שיעור קטן בתורה או בנביאים בבתי ספר ממלכתיים או ממלכתיים דתיים והילד מתקשה בפירוש פסוק או מלה פונה לאביו לשם קבלת עזרה אך לדאבונו האב לא למד שיעור בתורה ואז מפנה את הבן אל הסב הי"ז מה שנאמר שאל אביך ויגדך אם אביך אינו יודע אז זקניך ויאמרו לך, הגרוע מכל כשהסבא כבר בעולם האמת, אז חשכת הבערות עוטפת את מוחו של הנכד ונשאיר איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת העל כל אלה לא ידאב הלב ובפרט בניהם של יהודי תימן אשר נפלו בין הכסאות ואיבדו את מורשת אביהם ברדפם אחרי ההבל ויהבלו. גם מנהגייהם השתנו ממנהג אבותיהם כך שאין קפידא לא על נט"י ולא ברכה לא ראשונה ולא אחרונה ואף בשעת אכילה לא מקפידים על כסוי ראש, יחשכו עיני האבות בראותם כאשר שיני בנים תקחינה, ומה רב טוב הצפון ליראי ה' ולחושבי שמו כאשר מכניס את פיתו לפיו בברכה אפילו המזון שבמעיי מתברך, ובמעונו ברכת ה' כאשר בנו סביב לשולחנו שתילי זיתים שאין בהם נפתל ועיקש פוצחים את פיהם בשבח והלל לה' אלהי ישראל.

יום שלישי בשבת לומדים שוב הפרשה עם תרגום אונקלוס ופירוש רש"י חוזרים על כל מלה עד שהילד ירוץ בקריאתו ויגלה בקיאות בפירוש רש"י לקרוא כל פסוק ופירושו.

יום רביעי בשבת עומדים בבחינה לפני המלמד הנקרא מארי בקריאת פרשת השבוע וכל מי ששגה בניקוד או בטעמים היה עליו לפרוש את ידיו כדי לצלוף בו בשוט העשוי מעור או זרד דק ואז הוא שם אל לבו ומתקן את טעותו.

יום חמישי בשבת היה מוקדש כולו ללימוד הכתיבה ומכיון שהנייר לא כל כך מצוי כל ילד מביא אתו כמה צלעות של פרה כדי ללמוד לכתוב עליהם ובנקל אפשר למחוק ולהמשיך שוב לכתוב על אותה צלע כמה פעמים.

יום ששי בשבת יום שמחה לתלמידים כיון שלומדים בו רק חצי יום, חלק בכתיבה וחלק מאותם תלמידים שנכשלו במבחן חוזרים ומשננים לעצמם את פרשת השבוע עם תרגום ורש"י.

זהו סדר הלימוד למשך השבוע. התלמידים מתכוננים בשמחה רבה לקראת שבת קודש הגדולים ביחד עם המארי הולכים לטבול בנהר או במעיין או בבאר רובם של התלמידים לומדים לשחות בבארות עמוקות מאד כחמש עשרה מטר מים מלבד טיפוס על הקירות הגבוהים עד שמגיעים למים אך רובם עורכים קפיצות מגובה רב כדי להגיע לעומק הבאר.

יום שבת יום מנוחה למארי ולתלמיד אך המתרגם אשר תורו באותה שבת מנוחתו באה באיחור לאחר גמר קריאת ספר תורה בלבד שמחת השבת ואיכות החיים היהודים מושרשת בלב כל אחד ואחד, באה שבת באה מנוחה. עכ"ל.

פניני הלכה

המשך מהעמוד השני

עצי (או עשבי, או מיני) בשמים, ומריח ואח"כ שותה. ואומרים הלל, והלל-ריה הילד הפדוי הזה יברכהו אל רם וכו'. ואחר-כך סועדים המסובין וקודם הסעודה, אוכלים פירות ומיני קטניות ויין שרוף וכדומה כנהוג בסעודות החשובות (וכדלעיל חלק א"ח סימן ל' סעיף ג') וכנזכר בהדיא בפסקי מהרי"ץ הלכות ברכת המוציא דף י"ט ריש סעיף י"ג, כגון בתי חתונה ומילה ו"פדיון הבן" וכיוצא וכו' ע"כ. וע"ע שו"ת פעולת צדיק חלק ב' ריש סימן קי"ב. וכן אומרים אז שירות ותושבחות. ויש נוהגים כל זאת אחרי הסעודה וברכת המזון. וע"ע לעיל הלכות מילה סימן קנ"ט הערה נ"ה ד"ה המנהג, ובהלכות שבת סימן נ"ט הערה מ"ז. ויש מקומות שלא נהגו לעשות סעודה לכבוד מצוה זו. גם בעיר עדן לא עשו, אבל עשו שם בעדן שירים וריקודים, כמ"ש בנחלת יוסף חלק ב' דף י"א ע"ב, והוסיף דאף מהרי"ל ורמ"א לא כתבו לעשות סעודה אלא במקום שנהגו, ואנן לא נהגינן עכ"ל. ולשון מהריק"ש בהגהותיו "ראוי" לעשות סעודה לפדיון הבכור וכו' יעו"ש, וע"ע בפרישה על הטור אות ג' ד"ה יש מרבתינו. ולקמן הלכות כתיבת ספר תורה סימן קס"ה הערה קכ"ה ד"ה וטעם (ולא כמנהג האשכנזים שעושים הפדיון אחרי ברכת המוציא וכמו כן מה שנוהגים האשכנזים לחלק אז שום ומלא למסובין, אינו נהוג אצלנו כלל, ועיין עדות לישראל דף קע"ח). ובסיום הסעודה, דורש הרב בדברי תורה מעין המאורע. ואין אומרים בזימון שהשמחה במעונו:

לעילוי נשמת חיים בן יחיא נהרי ז"ל, אוריאל אהרן בן אליהו פרץ ז"ל,
דוד בן סעיד בשארי ז"ל, יוסף בן יחיא נהרי ז"ל, ר' אברהם בן יצחק דאוד טביב זצ"ל,
יפה בת יחיא נהרי ע"ה, תנצב"ה

חכמי תימן

הרב יואל בן ישע זצ"ל חי לפני כשבע מאות וחמישים שנה. חיבר ספר בשם 'מעאריג אלפכר' [מעלות המחשבה]. אחיו של הרב נתנאל בן ישע. תנצב"ה.

תפארת בנים

מעמד מקודש ומרומם

ארבעת תלמידי כיתה א' הנעלים שסיימו עתה את כל חומשי בראשית בידיעה ושינון עלו לתפילה לכותל המערבי ולאח"מ ונכסו לקודש לשיבת 'פורת יוסף' להרה"ג אלחנן צבי רמתי שליט"א מרבני הישיבה, לשמוע מאמרי פיו ולקבל את ברכתו ואת החומש מידו לאח"מ נסעו להתפלל בקבר רחל אמנו זתע"א

התודה...

ו הברכה...

לאנשי היקר במעלה, צנוע ונחבא, דואג מאוד לת"ת בחפץ לב ובשמחה, עושה ושוב עושה ללא כל טובת הנאה, ידידנו אהוב למקום ואהוב לבריות ה"ה רעואל בן חיים יצ"ו יה"ד שיתמלאו כל משאלות לבו לטובה, ויאריך ה' ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, בבריאות איתנה ונהורא מעליא דשנים ורעננים. ויראה כל זרעו צדיקים וישרים, ממזכי הרבים, אכ"ר

הערות, הארות ותשובות לחידות ניתן לשלוח לפקס: 03-9130009 או במייל: e0504150896@gmail.com

בדרכיהם אתהלך...

אני עשיתי את שלי... (ח"א)

לרפואת ולזווג הגון הרה"ג יחיאל בן יוסף גרפי בשכחע"י

מעשה שאירע כשעדיין הייתי לומד בחדר בעיר מנזל שובכני, אצל הצדיק סעדיה בן הר"ר יפת זצ"ל: הייתי לומד אצלו בחדר עם הילדים בערך בשנת תרפ"ט, והיתה בצורת שלוש שנים, שנה אחרי שנה. הלכו הערבים, התפללו במסגדים שלהם, ולא נענו. הלכו לבתי קברות שלהם והתפללו, ולא נענו. הלכו לשייחים ולכל הקברות הקדושים שלהם והתפללו, ולא נענו. הלכו למכשפים שלהם, שיעשו לחשים והשבעות לשר הגשם, ולא עזר להם. אחרי כן התייעצו ביניהם הערבים במסגד שלהם ואמרו: "לא הנחנו שום דבר שלא עשינו בשביל שיבוא גשם, עכשיו נלך ליהודים וניתן להם זבח והם יתפללו על הגשמים". החליטו בו במקום לבוא ולבקש ממארי היהודים שישחט כבשה ויחלק לעניים, ויקרא את היהודים לבית הכנסת להתפלל על הגשמים, אולי יעתרו וירד גשם. לקח השייח מהמרעה את אחת הכבשות הטובות והגדולה שבכל העדר, וצירף אליו שלושה אנשים ערבים מטובי העיר, ובאו למארי היהוד (חכם היהודים) מו"ר סעדיה בן הר"ר יפת כמשלחת מטעם התושבים. באו אליו בשעה שמונה בבוקר בערך, ודיברו אליו כדברים האלה: "אנו שוטחים את בקשתנו אליך. תעשה טובה לכל הסביבה, תקרא ליהודים שבעיר להתפלל על הגשמים וירדו. אנו יודעים כי רק את היהודים אוהב הקב"ה, ובטוחים אנו כי יענה להם. נלאינו כבר מרוב התפילות, הלכנו למקומות הקדושים, למסגדים, לבתי הקברות ולכל האילימים, ולא נענינו. הנה הכבשה הזאת לקחנו ממבחר העדר, קח לך ותשחט ותחלק למי שאתה רוצה ותתפללו על הגשמים".

המשך א"ה בל"ג בשבוע הבא

לזש"ק

יובל בן דוד

ורות בת זכריה

לזש"ק

שלום בן יעקב ומירב

טליה בת מנשה